

מעדני כתב

משיעוריו של הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א

פורים ופרשת צו תשפ"ב שנה שלישית גליון 131

בענין אם יכול לקרות קריאת המגילה לאחר שקיבל עליו שבת

יש להסתפק בפורים דמוקפין שחל בערב שבת אם נאנס ולא קרא את המגילה עד שכבר קיבל עליו שבת האם יכול לקרות את המגילה.

הנה השאלה מתחלקת לב' שאלות, הא' האם יקיים מצות קריאת המגילה, בכיון שכבר קיבל עליו שבת א"כ לדידיה הפורים חלף עבר ולא יקיים בשעה זו מצות הפורים, או דלא מהני הקבלת שבת אלא לענין איסורי מלאכה של שבת, אבל אין זה מוציאו מהיום שעבר. והשאלה הב' דאפילו אם נימא דחשיב פורים לדידיה מ"מ אסור לו לקרות את המגילה, דהא כשחל פורים בשבת אין קוראים את המגילה גזירה שמא יעבירו ארבע אמות ברה"ר וא"כ הכא שקיבל עליו שבת יהיה אסור לו לקרות את המגילה.

יבואר דליכא איסור לקרות את המגילה לאחר שקיבל עליו שבת

והנה לענין השאלה הב' האם מותר לו לקרות את המגילה לאחר שקיבל עליו שבת י"ל בג' אנפי א' דלא גזרו כן רק היכא דאיכא למיחש שיעברו על איסור דאורייתא של שבת כמו העברת ארבע אמות ברה"ר אבל לאחר שקיבל עליו שבת דאינו אסור באיסורי שבת אלא מדרבנן י"ל דלא גזרו עליה כלל. ואפ' אי נימא שאסור מן התורה כמ"ש בבבאור הלכה בסימן רס"א בשם הפמ"ג שאיסורו הוא מן התורה באיסור עשה כדיליף בגמ' ר"ה דף ט' ע"א, מכל מקום אפשר דלא גזרו על השבות אלא במקום איסור לאו אבל לא במקום ביטול עשה. ב' אפילו אם נימא דגזרו גם היכא דאיכא למיחש שיעבור רק על איסורים דרבנן, מ"מ הא לא גזרו על שבות בין השמשות ואיסור קריאת המגילה בשבת אינו אלא שבות. ג' י"ל דלא גזרו רק אם לכו"ע הוי שבת, אבל בגוונא דרק ליחיד הוי שבת לא גזרו.

יבואר פלוגת המהרש"ל והט"ז אם לאחר שקיבל שבת או יו"ט חשיב שהתחיל הלילה

אך לענין אם מקיים מצות קריאת המגילה לאחר שקיבל עליו שבת לכאור הדבר תלוי בפלוגת המהרש"ל והט"ז בסי' תרס"ח לענין אם קיבל עליו יו"ט דשמיני עצרת אם חייב לאכול בסוכה, דהט"ז שם הביא דהמהרש"ל בתשובה סי' ס"ח כ' בשם מהר"ר טעביל דלא היה אוכל בכניסת יום שמיני

^א וכן כתב בשו"ת ציץ הקודש להגה"צ ר' יהושע צבי מיכל שפירא זצ"ל (סי' נ"ה אות ג') בשם זקני מרא דארעא דישיראל הגאון ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שאמר לחדש דאף כי אין קורין את המגילה בשבת מ"מ מי שנעשה בן י"ג שנים בט"ו באדר שחל להיות בשבת שבו זמן קריאת המגילה דיש לחייבו שיקרא בשבת, דהא עיקר זמנו הלא הוא בשבת אלא דחכמים שאחרי כנה"ג תיקנו להקדים משום גזירה דשמוא יעבירו ד"א ברה"ר כמ"ש רש"י במגילה (דף ה' ד"ה ערב שבת זמנא), ולהכי כנה"ג שהגדיל בשבת ולא קיים חובו בערב שבת שהרי קטן היה וחובו קריאת המגילה הוא מדברי קבלה ולא יצא חיובו בקריאתו ב"ד, להכי יקרא בט"ו שחל להיות בשבת ובזה לא גזרו שמוא יעבירו ד' אמות ברה"ר וכמו שיתבאר.

דהנה הקשו הקשו הראשונים אמאי לא גזרו על מילה בשבת שמא יעבירו ד' אמות ברה"ר כמו שגזרו על שופר ומגלה ותרצו הר"ן (רפ"ד דר"ה דף ה' ע"א מדפי הר"ן) והמאירי במגילה (דף ד' ע"א ד"ה שישאלו), דשופר ומגילה שהכל מרודים בה ע"כ יש לגזור שמא יעבירו, משא"כ מילה שהיא רק מצוה על היחיד אחרים שאינם מרודים יזכירו לו ולכן לא גזרו, וא"כ בשנה זו שהכל כבר קראו מאתמול א"כ אין הכל מרודים בה, וע"כ לא חששו בקטן שהגדיל שמא יעבירו שאחרים יזכירו לו, ולהכי שפיר קורא המגילה בט"ו ע"ד.

ולדבריו היה מקום לומר דהוא הדין מי שנאנס ולא קרא ביו"ד יקרא בט"ו, שהרי אין הכל מרודים בו שהכל קראו המגילה בע"ש, וא"כ יוכל לקרוא מי שנאנס ולא קרא ביו"ד, בשבת, וכ"כ בצ"ח קודש שם.

ויש מקום לחלק ולומר שקטן חשיב מצוה שמוטל על היחיד בלבד שהרי אינו יכול להיות אלא בקטן שהגדיל, אבל נאנס ולא קרא המגילה ביו"ד מאחר שכל אחד יכול להיות אונס ולקרות

עצרת עד הלילה, דא"כ היה צריך לברך לישב בסוכה כיון דעדיין יום הוא, והיינו דאף שכבר קיבל עליו יו"ט דשמיני עצרת מ"מ מחוייב הוא עדיין במצות סוכה, אך אינו יכול לברך כיון דנראה כתרתי דסתרי, דמאחר שכבר קיבל עליו יו"ט דשמיני עצרת איך הוא מברך על הסוכה, ואם מברך על הסוכה ע"כ דאכתי חול ואיך הוא מברך על היו"ט.

אבל הט"ז שם חולק עליו וכו' ובאמת סברא שבנה הרב עליו הוא אינו קיום כלל דודאי מי שמוסיף מחול על הקודש הוא עושה על פי צווי תורותינו כבר חלף והלך ממנו חובת היום מה שהיה עליו קודם זה והוא כמו בלילה ומאחר ממש וכו' דהפה הקדוש יתעלה ברוך הוא שצוה עליו מצות סוכה ביום ההוא הוא הפה הקדוש שהתיר לו אחר שקיבל עליו השמיני עצרת עיי"ש.

וא"כ לכאור לדעת המהרש"ל דגם לאחר שקיבל עליו היו"ט אכתי יש עליו כל מצוות היום הקודם ה"נ אע"פ שקיבל עליו שבת אכתי מחוייב הוא במצות קריאת המגילה, אבל לדעת הט"ז דלאחר שקיבל עליו היו"ט כבר חלף והלך ממנו חובת היום מה שהיה עליו קודם זה והוא כמו בלילה ומאחר ממש א"כ ה"נ לענין קריאת המגילה כיון דקיבל עליו שבת חלף והלך ממנו יום הפורים ושוב אינו יכול לקיים מצות קריאת המגילה.

יב' ד"ל לענין פורים מודה הט"ז דאף שקיבל שבת לא חלף והלך הפורים

אך יש לדון דאף לדעת הט"ז אכתי מחוייב הוא במצוות הפורים, דאפשר דרק לענין מצות סוכה ס"ל דלאחר שקיבל עליו יו"ט דשמיני עצרת שוב אינו מחוייב במצוות סוכה כיון דלעולם שמיני עצרת הוא לאחר סוכות וא"א בעולם ששמיני עצרת הוי בסוכות, ולהכי כשקיבל עליו יו"ט דשמיני עצרת ע"כ דחלף והלך ממנו חובת היום מה שהיה עליו קודם, אבל לענין פורים דאין זה סתירה דפורים יחול בשבת, אפשר דאף שקיבל עליו שבת אכתי הוא מחוייב במצות הפורים, וצ"ע.

יבואר מש"כ הט"ז לענין היכא שקיבלו הקהל שבת ולא תקעו בשופר

אכן נראה דאף לדעת הט"ז יכול לקיים מצות קריאת המגילה, דהנה הט"ז בסי' ת"ר ס"ב (והביאו המשנ"ב שם) דן בענין קהל שנגנב מהם השופר ברה"ה ושלחו להביא שופר ממקו"א, ונתעכב השליח מחמת אונס ולא בא עד סוף יום ב' דר"ה, והיה אז ע"ש (שחל ר"ה ביום ה' ו') וכבר קבלו הציבור שבת, אבל היה

המגילה בשבת, בזה לא פלוג חכמים שלא לקרוא המגילה בשבת אע"פ שאינו אלא יחיד שהרי הוא דבר השייך לרבים.

יבואר שגם ביחיד הקורא המגילה בשבת גזרו חכמים שלא לקרות בשבת

אמנם בשו"ת שבת הלוי (ח"ה סי' פ"א) הוכיח דגם ביחיד שצריך לקרות את המגילה גזרו ממש"כ המג"א סי' תרצ"ב לענין פורים שחל במוצ"ש אם יכול לקרות המגילה בשבת מפלג המנחה ולמפלג בשעת הדחק, כמו שכתב השו"ע סימן תרצ"ב שבשעת הדחק מותר לקרות מפלג המנחה, וכתב המג"א שם (ס"ק ו') דמאחר וגזרו שלא לקרות המגילה בשבת שמא יעבירו נמי חיישינן שמא יעבירו ולהכי אסור לקרוא בשבת מפלג המנחה שהרי אין קורין המגילה בשבת, וכו' הגאון ברוך טעם בהגהותיו שם דאפשר דמאחר דאין העולם מרודין רק האיש הזה שיש לו יקרא מפלג המנחה הרי אינו חוב אלא על היחיד וכתב דצ"ל כיון שכבר גזרו חז"ל במגילה שלא לקרא בשבת לא פלוג רבנן ואסרו לכל לקרוא המגילה בשבת אבל מילה שלא גזרו עליו כלל משום שאינו נוגע אלא ליחיד להכי שריא, ע"כ, ולפ"ו כתב בשבת הלוי במקום שהיה קטן אתמול גם כן גזרו שלא לקרוא בשבת, דלא פלוג רבנן ואסרו להכל לקרוא המגילה בשבת, עכ"ד.

ולמש"כ אפשר דכל היכא דכל אחד יכול להיות בכלל אותו ספק לקרותו בשבת, כמו קריאה מפלג המנחה שכל אחד יכול לקרותו מפלג המנחה בזה שפיר גזרו חכמים שלא לקרוא את המגילה בשבת, אבל במקום שאינו חוב אלא על הקטן אפשר שלא גזרו, וצ"ע.

אכן בחשך שלמה (מגילה דף ד':) האריך בענין זה אם בפורים שחל בשבת עיקר הקריאה שתקנו אנשי כנסת הגדולה הוא ביו"ד או שאינה אלא מתקנת חכמים, וכתב שם דגם קטן שהגדיל אין לו לקרוא בשבת שמאחר שגזרו על הציבור גזרו גם על היחיד וכמו שכתב בשבת הלוי.

עוד היום גדול, אי שרי לתקוע בשופר, והעלה שם דשרי לתקוע מחמת ב' טעמים, א' דהוי כנשבע לבטל את המצוה דלא חל השבועה,² ב' משום דהוי קבלה בטעות, שהיו סבורים שלא יגיע השופר, והביא ראי' ממש"כ השו"ע בס' רס"ג דאם טעו ביום המעון והתפללו ערבית מותרים לעשות אח"כ מלאכה משום דהוי קבלה בטעות, ויעו"ש עוד מה שהאריך בזה.

ובתו"ד עמד הט"ז דלכא' הוא סותר את עצמו, דבס' תרס"ח כ' דלאחר שקיבל עליו יו"ט כבר אינו יכול לקיים מצות סוכה, ואמאי לא נימא ג"כ דהוי כנשבע לבטל את המצוה, וכ' דשאני התם דאין חובת מצות סוכה שתאמר דקבלת שבת שלו הוא נגד המצוה, דהא אי בעי לא אכיל כלל ויהיה בשב ואל תעשה, משא"כ כאן בשופר דחויבו בקום ועשה וקבלתו מבטלת ולא כל כמיניה עיי"ש.

וא"כ לענין קריאת המגילה דמחוייב הוא בקריאתה הרי זה דומה לתקיעת שופר, ולא הוי קבלתו קבלה משום הני תרי טעמי, דגם הוי קבלת שבת בטעות, וגם דהוי כנשבע לבטל את המצוה ולא חייל קבלתו.³

יבואר אם יכול לברך על קריאת המגילה לאחר שקיבל שבת

ולענין אם יכול לברך על קריאת המגילה לאחר שקיבל עליו שבת, הנה לדעת המהרש"ל ודאי דלא יברך דכמו שאין יכול לברך על המצות סוכה משום דהוי תרתי דסתרי, ה"נ אין יכול לברך על קריאת המגילה כיון דהוי תרתי דסתרי.

אבל לדעת הט"ז לכא' היה יכול לברך, דכיון דהקבלת שבת שלו בטעות א"כ נמצא שלא קיבל שבת כלל והוי חול גמור ושפיר יוכל לברך, אולם הט"ז

יש להסתפק באשה שלא שמעה קריאת המגילה עד סמוך לשבת, ולא נשאר זמן בכדי לשמוע קריאת המגילה ולהדליק נרות שבת, ואין יכולה לעשות אלא אחד מהם, היכא תעביד.

והנה לענין נר חנוכה מבואר בגמ' בשבת דף כ"ג ע"ב אמר רבא פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה נר ביתו עדיף משום שלום ביתו. וא"כ ה"נ אע"פ דבמגילה איכא משום פרסומי ניסא מ"מ נר ביתו עדיף.

אך בזמנינו שאין הדלקת הנר כי אם לתוספת שבת דהא יש כבר אור ע"י החשמל לכא' אין ההדלקת הנר חשיבא כ"כ משום שלום ביתו, וא"כ אפשר דאין נר ביתו עדיף מהדלקת נר חנוכה וכן מקריאת המגילה, וא"כ עדיף שתשמע קריאת המגילה מהדלקת נר שבת.

אך באופן שאם תשמע קריאת המגילה קודם לא תספיק להדליק נר שבת, וכגון שתגמור קריאת המגילה רק סמוך לשקיעה ממש ואז יהיה אסור להדליק נר שבת, ושמועתי ממרן הגר"נ קרלין זצ"ל דאם אחרת מלהדליק עד

נשאלתי באחד שהוא בן כרך ובתחילת ליל י"ד היה בעיר אחת ודעתו להיות בעלות השחר בעיר אחרת האם נעשה בן עיר, דאפשר דבעינן שיהיה קבוע במקום אחד וכל שאינו קבוע בעיר אחת לא נעשה בן עיר, או דסגי שיהיה קבוע באותו היום בעיר הפרוזות ולא דוקא באותו העיר.

והנה ראשית דבר נבאר בקצרה מקור הדין דפרוז בן יומו נעשה פרוז, במשנה במגילה דף י"ט ע"א בן עיר שהלך לדרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו קורא כמקומו ואם לאו קורא עמהו, ובגמ' שם אמר רבא לא שנו אלא שעתידי לחזור בליל י"ד אבל אין עתיד לחזור בלילי ארבעה עשר קורא

² ובאמת טעם זה דהוי נשבע לבטל את המצוה צ"ע מכמה אנפי, א. דהא הוי נשבע לבטל מצוה דרבנן דמבואר בשו"ע יו"ד סימן רל"ט ס"ז דנשבע לעבור על מצוה דרבנן חלה השבועה. ב. דהוי נשבע בכולל דברים המותרים, דאסר על עצמו כל המלאכות, ומבואר בשו"ע או"ח סימן תפ"ה דנשבע שלא אוכל מצה כל ימות השנה שבועה חלה עליו, ואסור לאכול מצה בליל פסח עד שיתיר שבועתו, וכבר הקשה בן הרעק"א בגליון השו"ע שם על הט"ז יעו"ש.

³ יבואר לדעת הט"ז אמאי אם לא התפלל מנחה עד שקיבל עליו שבת מתפלל ערבית שתיים

אך אפשר דהכא מודה הט"ז דלא הוי קבלת שבת בטעות דהנה בשו"ע או"ח סי' רס"ג סט"ו כ' מי ששהה להתפלל מנחה בע"ש עד שקבלו הקהל שבת וכו' אבל אם ענה וקבל שבת עמהם אינו יכול להתפלל תפלת חול אלא יתפלל ערבית שתיים. ולכא' לדברי הט"ז אמאי לא נימא כן גם

בס' ת"ר כ' דלא יברך על השופר לאחר שקיבל עליו שבת משום דעכ"פ יש כאן ב' מילי דסתרי אהדדי דהכל יודעים בינינו שאין תוקעים בשבת והוא עשאו כבר שבת, וכיון דברכות אינן מעכבין ע"כ יתקע בלא ברכה וכו', והא דהתקיעת שופר גופא לא הוי ב' מילי דסתרי אהדדי כ' הט"ז דבשביל דסתרי אהדדי לא מבטלינן מצוה בזמנה עיי"ש עוד.

וא"כ לפ"ז ה"נ לא יברך על קריאת המגילה, דהא לא מצינו קריאת המגילה בשבת, ולענין הברכות כיון דאין מעכבין אמר' דהוי כב' מילי דסתרי אהדדי, ולא יברך. אבל באמת צ"ב בזה אמאי הוי כב' מילי דסתרי אהדדי הא כיון דהוי קבלת שבת בטעות לא חיילא עליו שבת כלל, והוי כמי שעדיין לא קיבל שבת, ואמאי הוי ב' מילי דסתרי אהדדי, וצ"ע.

והעירני הגאון ר' שמואל ארלנגר שליט"א דהרי אותו הקהל שקיבלו שבת ולא תקעו בשופר גם התפללו כבר ערבית של שבת, ואף אם נימא דהקבלת שבת היתה בטעות מ"מ הרי תפלת ערבית דידהו לא בטלה שהרי אמרו בגמ' ברכות דף כ"ז שגם בטעו והתפללו ערבית מפלג המנחה בחשבם שהוא לילה שהוא טעות ביחיד חוזר ומתפלל מ"מ בצבור לא מטרחינן להו להתפלל שנית, וכיון שתפילת ערבית שלהם קיימת חשיב ליה כתרתי דסתרי.

אלא דאכתי צ"ב שהרי באמת אינו שבת אצלם שהרי בטעו ביום המעון אע"פ שאין צריכים לחזור ולהתפלל ערבית מותרים בעשיית מלאכה נמצא שבאמת אינו שבת אצלם אלא דלא מטרחינן להו להתפלל שנית תפלת ערבית למרות שעדיין חול הוא אצלם וא"כ אפשר דאכתי אינו חשוב תרתי דסתרי במה שיברך על השופר וצ"ע.

בענין קריאת המגילה או הדלקת נר שבת

עשר דקות קודם השקיעה שוב לא תדליק נרות שבת באותו שבת, אולם בנדון דידן יכולה להדליק קודם נרות שבת ואח"כ לשמוע קריאת המגילה, אבל באופן זה לא תוכל לברך על קריאת המגילה כמשנ"ת לעי' מדברי הט"ז בס' ת"ר דהוי תרתי דסתרי, וא"כ עדיף טפי דתברך קודם על קריאת המגילה ובאמצע המגילה תדליק את הנרות.

והנה יש לעיין אם תברך על הנרות באמצע קריאת המגילה, ולכא' נראה שתברך על הדלקת נרות שבת ולא הוי הפסק כמ"ש הנו"ב מהדו"ק או"ח סי' מ"א לענין קידוש לבנה באמצע קריאת המגילה, דאם אי אפשר לקדש הלבנה רק באמצע קריאת המגילה מותר להפסיק, ואע"פ דקראה בסירוגין הוי דיעבד מ"מ עדיף לבטל את הדין לכתחילה של קריאת המגילה לצורך קידוש לבנה, וה"נ י"ל דבשביל שתוכל לברך על הדלקת נרות שבת תפסיק באמצע קריאת המגילה אע"פ שלא תקיים את הדין לכתחילה של קריאת המגילה שלא יהיה בסירוגין.

בענין פרוז בן יומו בשני ערים בלילה וביום אם נעשה פרוז

עמהו, אמר רבא מנא אמינא לה דכתיב "על כן היהודים הפרוים היושבים בערי הפרוזות" מכדי כתיב "היהודים הפרוים" למה לי למיכתב "היושבים בערי הפרוזות" הא קמ"ל דפרוז בן יומו נקרא פרוז.

ומבואר דאע"פ שהוא בן כרך מ"מ כיון שהיום הוא נמצא בעיר נעשה דינו כפרוז, ויש בזה דבר חידוש שלא מצינו בשאר דיני התורה, דהנה לענין בן חו"ל שנמצא בארץ ישראל אע"פ שהוא נמצא זמן מרובה בא"י מ"מ דינו כבן חו"ל וחייב בשני ימים טובים, אך אם קובע בדעתו שישאר לדור בארץ ישראל נעשה מיד בן א"י, ומבואר דהכל תלוי לפי דעתו ומוחשבתו אם רוצה להשאר בן חו"ל או שרוצה להיות בן א"י, ואין תלוי באיזה מקום נמצא כעת, אבל לענין

במי שקבל שבת ונוכח שלא התפלל מנחה, דהוי נמי כנשבע לבטל את המצוה, וכן דהוי קבלה בטעות, ומ"ט כ' השו"ע דמתפלל ערבית שתיים, ועכ"פ מ"ט לא השיג הט"ז על השו"ע שם. ולכא' י"ל דההיא דהט"ז הטעות הוא בעצם הקבלה, שהרי קבלו ע"ע שבת דהיינו איסור מלאכה, ובאמת הרי הם חייבים לתקוע בשופר ולעשות מלאכה, וא"כ נמצא דהטעות היה בעצם קבלתם על עצמם איסור מלאכה, שבאמת הרי מחויבים הם במלאכה זו של תקיעת שופר, משא"כ כשקבל שבת ונמצא שלא התפלל מנחה אינו טעות בעצם קבלתו שהרי לא קבל עליו שלא להתפלל מנחה, ובוזה לא ס"ל דהוי טעות, ולחכי אינו מתפלל מנחה [ומצאנו לחלק כעין זה לענין מקח טעות] ויעיין בבית הלוי ח"ג סימן ג'. ועיי' בברכת משה סי' י' מש"כ בזה.

וא"כ לפ"ז ה"נ לענין קריאת המגילה לא הוי קבלת שבת בטעות, דהא כשקיבל עליו שבת לא קיבל עליו שלא לקרוא קריאת המגילה וא"כ לא הוי טעות בעצם הקבלה ושפיר חיילא הקבלת שבת שלו.

פורים מבואר דהכל תלוי באיזה מקום הוא נמצא, ואם נמצא בעיר אע"פ שדעתו לחזור מיד מ"מ נעשה פרוז. ד

יבואר מחלוקת המ"ב והחזו"א אם סגי להיות בעלות השחר בעיר או דצריך להיות מתחילת ליל י"ד בעיר

והנה דעת המ"ב בסי' תרפ"ח דסגי שיהיה בעלות השחר בעיר כדי להעשות פרוז בן יומו, אבל דעת החזו"א או"ח סימן קנ"ב דבעינן שיהיה כבר מתחילת ליל י"ד בעיר וגם שיהיה דעתו להיות בעיר בעלות השחר, אבל אם לא היה בעיר בתחילת ליל י"ד לא נעשה פרוז בן יומו, דבתחילת היום צריך לקבוע אם הוא בן עיר או בן כרך.

והנה לדעת המ"ב ליכא להסתפק כלל בדודאי נעשה פרוז, דכיון דסגי שיהיה בעיר רק בעלות השחר א"כ דל מהכא מה שהיה בעיר בתחילת ליל י"ד, כיון שהיה בעיר האחרת בעלות השחר בזה בלבד נעשה פרוז בן יומו.

אבל לדעת החזו"א דבעינן שיהיה מתחילת הלילה בעיר וגם שיהיה דעתו להיות בעלות השחר בעיר, יש להסתפק האם סגי שתהא דעתו להיות בעיר פרוזה ואפילו בעיר אחרת, או דבעינן שיהיה דעתו להיות באותו העיר מתחילת ליל י"ד עד עלות השחר, ובלא"ה לא חשיב שהוא קבוע בעיר ולא נקרא פרוז בן יומו.

יבואר מש"כ רש"י במגילה דף י"ט דאם יצא קודם עלות השחר מן העיר לא נעשה פרוז

והנה ברש"י במגילה דף י"ט ע"א מבואר חידוש גדול, דכתב על הא דאמר רבא לא שנו אלא שעתידי לחזור בלילי י"ד, וז"ל לא שנו דבן כרך שהלך לעיר ועתידי לחזור למקומו קורא בחמשה עשר ולא בארבעה עשר, אלא שעתידי לחזור בליל ארבעה עשר **אם קודם עמוד השחר יצא מן העיר**, הוא דקתני שאינו צריך לקרות עמה בלילי ארבעה עשר, אף על פי שעודנו שם, הואיל וביום לא יהיה שם אין זה אפילו פרוז בן יומו, עכ"ל.

ומבואר ברש"י שאם יצא מן העיר בליל י"ד אע"פ שעדיין לא הגיע לכרך עד י"ד ביום אינו חשוב בן עיר אלא בן כרך, ולכאורה קשה טובא, הרי כל שלא הגיע לכרכו הרי הוא נמצא במקום פרוז, שהרי כל העולם חוץ מערים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון הרי דינם כפרוזים, וא"כ הרי הוא יהיה בעלות השחר של י"ד בעירי הפרוזות, ואמאי אינו חשוב כפרוז.

יבואר דכל שאינו יושב בעיר אלא עובר ממקום למקום אינו חשוב פרוז

ובקה"י במגילה סי' ה' ביאר בזה, דס"ל לרש"י שכדי להיות פרוז בן יומו בעי להיות **יושבים בעירי הפרוזות**, דכתיב בקרא על בן היהודים הפרוזים היושבים בעירי הפרוזות, ומהא שמעינן דפרוז בן יומו קרוי פרוז, ולכן בעינן שיהא יושב ומתעכב בעירי הפרוזות, וזהו פשוטו של מקרא שכל שאינו יושב ומתעכב שם אלא הוא עובר דרך שם להגיע לכרכו אינו חשוב פרוז בן יומו בהכי, דהא **"יושבים"** בעירי הפרוזות בעינן, והביא ראיה לזה משיטת הראב"ד שכל שאינו עומד אלא הולך אינו קונה שביטתו ויכול לילך למעלה מאלפיים אמה יעו"ש. ולהכי אם קודם עלות השחר יוצא מן העיר שוב אין דינו כפרוז.

אמנם לפי"ז צ"ב אמאי בעי שיצא מן העיר בליל י"ד, והרי גם ביצא ממקום ישיבתו בעיר אפי' אם נמצא עדיין בעיר מכל מקום כבר אינו מיושב בעירי, ואמאי כל שלא יצא מן העיר בליל י"ד קורא עם בני העיר ב"ד וחשיב פרוז בהכי.

ובדוחק היה נראה לומר דכל שלא יצא עדיין מן העיר אע"פ שעקר מקביעותו הראשונה, מכל מקום לא בטלה קביעותו הראשונה בהכי עד שיצא מן העיר וצ"ע.

עוד היה אפשר לומר באופן אחר, וכן מובא בקובץ ישורון חלק ח' עמוד שס"ד בשם הגאון הגדול ר' יוסף דב סאלוויצקי זצ"ל ראש ישיבת בריסק, דרש"י ס"ל דבעינן יושבים **"בעיר"** הפרוזות, דהיינו שיהא בערים המיושבים שהם פרוזים, אבל כל שאינו בעירי הפרוזות לא חשיב פרוז בן יומו, שכדי להיות פרוז בן יומו אינו חשוב פרוז אלא בנמצא בעיר פרוזה אבל בדרך אע"פ שדינו כפרוז מ"מ

בזה לא נעשה פרוז, ולפי"ז א"ש טפי הא דלא נעשה פרוז רק אם יצא מן העיר, דכל שהוא נמצא בעיר אפי' אם הוא מהלך חשיב כפרוז בן יומו, והובא שם שאמר בן למרן החזו"א ואביו מרן הגרי"ז והסכימו לדבר זה.

והנה לפי"ד הקה"י דבשביל להיות פרוז בן יומו בעינן **יושבים בעירי הפרוזות**, דהמחייב הוא מה שהוא **יושב בעירי הפרוזות**, דבעינן שיהיה קבוע בעיר, לפי"ז י"ל דכיון דבעינן שיהא קבוע בעירי הפרוזות, אפשר דבעינן נמי שיהא קבוע באותו העיר דוקא, דאם אינו קבוע באותו העיר אי אפשר להחשיבו יושב בעירי הפרוזות, דכיון שאינו קבוע בשום עיר לא נקרא פרוז, וא"כ אם יהיה דעתו בעלות השחר להיות בעיר אחרת לא הוי מיושבי בעירי הפרוזות בעיר זו.

אך לפי מה שהבאנו לבאר מהגרי"ד זצ"ל דהעיקר הוא שיהיה היושבים בעירי הפרוזות, והיינו דהמחייב הוא מה שהוא נמצא בעיר ולא מחוץ לעיר, [ואין זה תלוי במה שהוא **יושב בעירי הפרוזות** אלא במה שהוא בעירי הפרוזות] א"כ י"ל דלא בעינן שיהיה קבוע בעיר זו דוקא, אלא כל שהוא בעירי הפרוזות אפילו בכמה ערים נקרא פרוז בן יומו, ואפשר דגם לדידיה יש להסתפק דכל שאינו בעיר שרוצה להיות שם בעלות השחר אינו נחשב בן עיר בזה שצריך להיות בן עיר מסוימת שהרי אם אינו יהיה בדרך לא מהני והכי נמי אם יהיה בעיר אחרת לא נחשב בן אותה עיר, וידידי הגאון רמ"מ לובין שליט"א אמר בזה שאינו נחשב בן עיר כל שאינו נמצא בעיר שדעתו להיות שם בעלות השחר וצ"ע.

יבואר אם כשאינו בעיר לא נעשה פרוז בן יומו או דגם מפיקע עצמו מהיות בן עיר

והנה הרמ"א בסי' תרפ"ח ס"ה כתב בשם התוספתא שהיוצא בשיירה והוא במדבר קורא ב"ד כרוב העולם, ולכאורה קשה אמאי הוצרך לומר שקורא כרוב העולם, הרי הוא בעצמו פרוז, שהרי אינו נמצא בעיר המוקפת חומה.

ונראה מדבריו כמשנ"ת שכל הנמצא במדבר אינו חשוב כפרוז, דבעינן שיהיה היושבים בעירי הפרוזות, וכיון שהוא אינו נמצא בעיר אלא הוא מהלך בדרך אינו נעשה פרוז אלא משום דרוב העולם קורא ב"ד להכי גם הוא קורא ב"ד, והנה אם איירי במוקף כדי ליעשות לפרוז בן יומו א"ש דאינו נעשה לפרוז אלא כשהוא **יושב בעירי הפרוזות**, אבל אם איירי בבן עיר לכאורה אינו צריך ליעשות פרוז בן יומו שהרי הוא בן עיר וא"כ לכאורה מסתבר שאינו מפיקע עצמו מעירו על ידי שהוא נמצא בדרך או שלא בעירו.

אמנם בקובץ ישורון שם הביא מהגרי"ד זצ"ל שכתב לבאר התוספתא שהביא הרמ"א דהמפרש בים ויוצא בשיירה קורא ב"ד, ובכל בו כתב כרוב העולם, ולכאורה הרי הוא עצמו פרוז ולמה אינו מתחייב משום דהוא עצמו פרוז, שהרי כל העולם כפרוז הוא, וכתב ליישב **דכל שאינו יושב בעיר פרוזה אלא בדרך לא חשיב פרוז**, אלא משום דקריאתו **כרוב העולם**, ויעיין שם שכתב שמרן החזון איש הסכים עמו בפירושו חונת התוספתא.

ובאמת בלשון הריטב"א במגילה דף י"ט נראה דס"ל דמקום שאינו מקום יישוב אינו חשוב לא כעיר ולא ככרך שכתב וז"ל אבל בן עיר שהוא מפרש בים או הולך במדבר נמצא שם יום י"ד קורא כמקומו ב"ד שאע"פ **"שאינו במקום שום חיוב"** קורא כמקומו, עכ"ל, ומבואר בדבריו שגם בן עיר כל שאינו דר במקום יישוב אינו חשוב שנמצא במקום חיוב, ועיי"ש בישורון שדקדק בן הגרי"ד סולאוויצקי זצ"ל מדברי הריטב"א שכל שלא דר בעיר אין לו דין פרוז ומה שקורא ב"ד אינו אלא שנתנו לו קריאה של רוב העולם.

אך כשאמר הדבר למרן הגרי"ז אמר לו שכונת התוספתא דהמפרש ויוצא בשיירה קורא ב"ד היינו דווקא בבן כרך שאינו נעשה פרוז בן יומו אלא אם הוא **יושב בעיר פרוזה**, וכל שאינו בעיר אינו נעשה פרוז בן יומו, ובהו הוצרך התוספתא לחדש דמכל מקום קורא ב"ד כרוב העולם, אבל מי שהוא בן עיר הגם שאינו נמצא במקומו חשוב כפרוז, ואין צריך להגיע שקורא כרוב העולם וכמשנ"ת.

ומבואר דהחזו"א ס"ל דכדי להיות פרוז צריך להיות בן עיר פרוז ולא מהני להחשב כפרוז מי שאינו יושב בעיר, ולמרן הגרי"ז נראה דס"ל דכדי להחשב בן עיר סגי גם במפרש בספינה, אבל לבן כרך שרצה להחשב פרוז בן יומו בזה לא סגי אלא בנמצא בעיר ולא במדבר או בים.

בפורים הכל תלוי לפי גודל ההכנה אלא שהכל זוכים להארת פורים וכמו שאמרו עיניהם של עניים נשאות למקרא מגילה שגם עניים בדעת זוכים להארת המגילה.
היה אפשר לומר עוד בזה שכדי להיות פרוז בן יומו תרוויחו בעינן, גם יושבים דהיינו מתעכבים, וגם שיהיה בעירי הפרוזות ביישוב ולא במדבר וצ"ע.

דודורישי רשומות אמרו דבכל יו"ט כדי ליכות להארת היו"ט צריך הכנה רבה אבל בפורים אין צריך הכנה רבתי כדי ליכות להארת ימי הפורים דפרוז בן יומו נקרא פרוז והיינו דאפילו לא התכונן לימי הפורים גם כן יזכה להארות שיש ביום הפורים דפרוז בן יומו גם כן נקרא פרוז, אך בודאי שגם

יבואר מה הדין בעיר הסמוך לעיר וסמוך לכרך

והנה בציון הקדש הובא במקראי קדש פורים נסתפק בעיר הסמוכה לכרך וגם סמוכה לעיר אם יש לו דין מוקף, ואע"פ שהוא עצמו עיר פרושה וכל שהוא סמוך למוקף דינו כמוקף, מ"מ אם הוא סמוך גם לפרוה אפשר דינו כפרוה, ואמר לו המהרי"ל דיסקין זצ"ל שכל העולם חשוב כפרוה וא"כ כל עיר הסמוכה לכרך הרי היא גם סמוכה לעיר שהרי כל מקום בעולם חוץ מהכרך הרי חשוב כפרוה ומ"מ הרי הוא מוקף עכ"ד.

ומבואר בדבריו שגם הסמוך לכרך שאינו עיר אלא מדבר ואינו ישוב חשיב שפיר פרוה והעיר הסמוכה לכרך הוא ג"כ סמוכה לעיר, ונראה מדבריו כמין הגרי"ז דבן עיר אינו דווקא ביושב בעיר פרושה אלא כל מקום בעולם הרי הוא פרוה חוץ מהמוקף חומה.

אמנם אכתי קשה כמה שכתב רש"י דמי שהוא בן כרך ויצא מן העיר בליל י"ד ועדיין לא הגיע לכרכו עד יום י"ד, דאמרין שאינו חשיב בן עיר משום שאינו בעיר אלא בדרך, מכל מקום הרי נתבאר בתוספתא דהמפרש בים ויוצא בשירא קורא ב"ד כרוב העולם, אע"פ שאינו בן עיר, ולמין הגרי"ז הרי איירי בבן כרך ועל זה אמרו בתוספתא שיקרא ב"ד, וא"כ הכי נמי יקרא כרוב העולם ב"ד, שהרי אינו בן עיר וגם אינו בן כרך ואמאי קורא בט"ו ככרכו.

ואפשר לומר בדעת רש"י דמה שאמרו בתוספתא דהמפרש בים קורא ב"ד משום שהוא חיוב קריאה לרוב העולם איירי שאינו חוזר לכרכו בט"ו,

ולחכי קורא כרוב העולם שכל שאינו חוזר לכרכו בט"ו הרי אינו מקבל דיני בן כרך, שכדי להיות בן כרך צריך להיות במקומו בט"ו, משום שאינו בעיר ב"ד, ולחכי קורא כרוב העולם משא"כ אם הוא עתיד להיות בכרכו בט"ו שפיר חשיב בן כרך.

ולכא"ו צ"ב בזה שהרי אמרו דפרוה בן יומו נקרא פרוה, ובוה הרי אינו נעשה פרוה בן יומו, א"כ לכא"ו היה לו לישאר כדינו כבן כרך, אע"פ שלא יהיה בכרכו בט"ו, שהרי באמת הוא בן כרך לכל דיני התורה אלא שנתחדש במגילה דפרוה בן יומו קרוה פרוה, אבל בזה שאינו פרוה בן יומו אמאי לא נשאר כדינו בן כרך.

ונראה דמכל מקום גם זה נלמד מדין פרוה בן יומו שהוא מפקיע עצמו מכרכו אם אינו נמצא שם ביומו שהרי על ידי מה שנעשה פרוה פקע מיניה חיוב בן כרך, והכי נמי מה שאינו בכרכו עושהו שאינו בן כרך, וכיון שגם אינו פרוה להכי קורא כרוב העולם אע"פ שלא נעשה כפרוה בן יומו, אבל מה שאינו בכרכו מפקיע מעצמו דין מוקף וזה חידוש.

אמנם קשה ממש"כ רש"י שכן עיר שנמצא בכרך ב"ד ועתיד לחזור לעירו בליל ט"ו קורא כאנשי העיר בתוך הכרך אע"פ שאינו נמצא בעירו הרי מבואר דאע"פ שאינו נמצא בעירו ב"ד מכל מקום כיון שאינו נעשה בן כרך הרי נשאר בן עיר, ומבואר דכל שלא נעשה מוקף בן יומו הרי נשאר דינו כאנשי מקומו, וא"כ הכי נמי נימא שאע"פ שאינו עתיד להיות בכרכו בט"ו, מכל מקום כיון שאינו נעשה בן עיר הרי הוא נשאר כדינו כבן כרך אפי' שאינו בכרכו, וצ"ע.

קבלת התפילה' שבימי הפורים

ראיתי בחתם-סופר אולי עשרים ביאורים על דברי הגמרא הנ"ל, אך אציע בפנים אפשרות נוספת ברעיון הזה של 'מר דרור', על פי דרכו של החתם-סופר שהאנו למעלה: ידוע ש'עמלק' זה גימטריא 'רס', זאת אומרת, שהיסוד של קליפת עמלק, שזהו הסטרא אחרא בעצמו, וזהו 'שרו של עשו', הנקודה המרכזית של זה הוא 'גבהות הלב' - 'רס'. תחושת הרוממות והגובה, התחושה הזאת שאדם יכול להרגיש לפעמים שהוא 'יכול', שהוא אינו מתבטל לבורא העולם, זוהי הנקודה של עמלק, וכשזה בא בעוצמה חזקה של קליפת עמלק, זהו הסטרא אחרא בתכלית, אבל כל נקודה קטנה בענין הזה באה גם-כן מהסטרא אחרא - 'רס' - 'התיבה רס' היא גם-כן באותיות 'מר' - כיון שמי שיש לו את הנקודה הזאת של 'רס', הוא מגיע בסוף למר', כי האדם שאינו בטל ומבטל לבורא עולם, אצלו נשארת כל המרידות. אמור מעתה, שה'רס' מביא לידי 'מרידות', 'רס' ו'מר' הולכים שולבים יד ביד, במקום שזה שולט, זה בועט. ומרדכי היה ההיפך הגמור מזה - הלוחם הגדול ב'המ' היה 'מרדכי', ה'זה לעומת זה' שעשה הקב"ה באותו דור היה 'מרדכי' כנגד המן, ואם המן הוא סמל של גבהות הלב, סמל המרידות, עמד מרדכי לעומתו והיה סמל ההכנעה וסמל השמחה, 'מר דרור' - 'דרור' מה'מר', 'משוחרר מהמרידות', זה היה ההיפך הגמור של המן. וזה גם מה שהתרגום מרגם את המן דרור, 'מירא דכ"א' - 'דכ"א' זה לשון של טוהר, זאת אומרת, שמרדכי היה 'טהור' מאותה 'מרידות'. הנקודה של מרדכי, של תפילותיו של מרדכי, שלם הביא את הישועה כמו שביארנו מקודם, היתה התפילה בהכנעה. היתה לו הכנעה גמורה, ביטול הגמור, מבלי לייחס לעצמו שום דבר - זה ה'כנע' הגמור של עמלק, וזה היסוד של תפילה באופן כללי.

היסוד של תפילה זה 'הכנעה', כמו שהשערי תשובה (א"ח סימן סימן 10) מביא בשם תלמידי הראי"ה על הכוונה הרצויה בזמן שאומרים 'ועוזו דלים', ונעתיק לשונו: וכתבו בשם תלמידי הראי"ה ז"ל, כשיאמר 'ועוזו דלים' ישים בלבו שהוא עני ומבקש על פתח, ואפי' הוא עשיר גדול ישים בדעתו כי הוא עני מתוקן ומצוות, כי הוא העניות האמיתית, ועוד יחשוב בעניותו בקבר, ועל ידי כך תעלה תפלתו עם תפלת העניים כו'. זוהי ההרגשה הנצרכת גם כן באופן כללי בכל התפילה, הכנעה גמורה, להרגיש שאנחנו דלים וריקים, אין לנו שום דבר, וכשאדם מרגיש את עצמו דל ופֶּלֶא, באותו רגע תפילתו מתקבלת - כי ההכנעה היא יסוד התפילה. ואומר לכם ווארט על דרך הרמז, רעיון זה עלה במוחי לאחר שהתעוררתי מדבריו של החתם-סופר: ידוע, שמרדכי היה עמוד התפילה, תפילתו של ישראל, חז"ל דורשים בגמרא (מגילה יב, ב) את הפסוק במגילת אסתר (ב, ה) אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשׁן הַבֵּיָרָה וְשֵׁמוֹ מְרְדֳּכִי בֶן יָאִיר בֶּן שִׁמְעִי בֶן קִישׁ אִשׁ יְמִינִי. אומרת הגמרא: תנא, כולן על שמו נקראו, בן יאיר - בן שהאיר עיניו של ישראל בתפלתו, בן שִׁמְעִי - בן ששמע אֶל תפלתו, בן קיש - שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו. הרי לנו בדברי הגמרא, שתפילתו של מרדכי, היא הביאה את הישועה לישראל. אלא שיש גמרא נוספת המדברת אודות מרדכי הצדיק, במסכת חולין (קלט, ב), אומרת הגמרא: מרדכי מן התורה מנין דכתיב (שמות כג, כג) מֶרְדָּךְ - וקרי לה ראש לשבטים, לצדיקים ואנשי כנסת הגדולה, רש"י ומתרגמין מִיָּדָא דְכִּיָּא. דברי הגמרא סתומים וחתומים, איזה מירא דכ"א? ואיך מרומז מרדכי הצדיק בתיבות 'מר דרור'?

הפועל יוצא של ימי הפורים הם החיזוק בלימוד התורה

במשל לתורה א"כ במוצאי יו"כ הייה בא בתור 'נמשל' שכעת ישתה בלב טוב יין כפשוטו, אך ביום הפורים שהיה היין בתור 'נמשל' וכבר שתה כל היום יין ושמה בלב טוב, כעת במוצאי יום הפורים היין הוא בתור 'נמשל' והכוונה שכעת יוצאת ב"ק ואומרת שילך ללמוד תורה שהוא משל ליון, כי כבר רצה האלוקים את מעשיך, שמעשי מעוותים יום הפורים הם המביאים לעליה בתורה שמיד בצאת היום הפורים צריך להיות הפועל יוצא של הפורים להתחזק מאוד בלימוד התורה הקדושה. ובמעשה רב איתא דהגר"א היה עסוק במשתה ושמה כל היום כמש"כ ימי מושתה ושמה, אך מיד בצאת יום הפורים פג יינו והתפלל ערבית וחזר לתלמודו, והיינו דהפועל יוצא של ימי הפורים הם לבוא אל בית היין ומיד במוצאי פורים ה"ק אומרת לך אכול וג' ושתה בלב טוב ייך, שילך ללמוד ולהתחזק בתורה. והקב"ה יעזר שיהי' חיזוק גדול ע"י ימי הפורים האלו ושעל ידם נוסף עוז ותעצומות בלימוד התורה"ק, ושהיו ימי הפורים מנוצלים באופן שתבוא הב"ק ותאמר שתה בלב טוב ייך שיהי' הפועל יוצא של הפורים לשוב להתחזק בתורה"ק.

היין ושותים את היין בתור נמשל לתורה עצמה. ואפשר שיש להוסיף על זה דאיתא בחז"ל דבמוצאי יו"כ ב"ק יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך, ומסתבר שגם במוצאי יום הפורים יוצאת ב"ק ואומרת כן, אך שיחילוק בין יום כיפורים ליום הפורים, דביום הכיפורים שהיין היה רק בתור 'נמשל' היינו שהיה אסור בשתיית היין ורק היה

מאמר מקוצר מתוך הספר 'גם יכולתי'. התורה והתפילה הולכים תמיד יד ביד, בד בבד, קבלת התורה וקבלת תפילה הולכים ביחד, וכמו שכתוב בפסוק (משלי כה, ט) מִסִּיר אֲזָנוֹ מִשְׁמֹעַ תוֹרָה גַם תִּפְּלֹתָ תוֹעֵבָה, ומאידיך, אדם העוסק בתורה תפילתו נשמעת. זה העצרת, שהוא יום קבלת התורה, הוא גם-כן היום שבו נולד דוד המלך, שהיה תפילתו של ישראל כלשון הכתוב (תהלים קט, ד) וְאֵנִי תִּפְּלָה. זאת אומרת, שבאותו יום שקיבלנו את התורה, באותו יום נולד עמוד התפילה, כי זה הולך ביחד, תפילה ותורה הם ממש תרי ריעי דלא מיתפרשי. ואם בימי הפורים קיבלנו את התורה שוב פעם, מאהבה, אם ימי הפורים הם הגמור והשלימות של קבלת התורה, אם כן בהכרח, שגם בתחום התפילה, גם שם קבלנו את התפילה באופן מחודש, חזרנו וקיבלנו פן נוסף בתחום התפילה, עוד איזה אפשרות שלא היתה לנו קודם לכן, בענין התפילה. ומהי הנקודה בתפילה שקיבלנו בפורים? יסוד התפילה היא מידת ההכנעה. חז"ל אומרים במדרש תנחומא (פרשת כי תבוא א) שמשנה רבינו תיקן להם לישראל שהיו מתפללין ג' פעמים ביום, וזה לשון המדרש: זהו שאמר הכתוב (תהלים צה, ו) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַע בְּנִכְרַע לִפְנֵי ה' עֲשֹׂנוּ, והלא כריעה בכלל השתחויה והשתחויה בכלל כריעה, ומה תלמוד לומר 'נִשְׁתַּחֲוֶה' 'נִכְרַע' 'נִכְרַע', אלא צפה משה ברוח הקודש וראה שביטול המקדש עתיד ליחלו, והבכורים עתידים לפסס, עמד והתקין לישראל שהיו מתפללים שלשה פעמים בכל יום. - מה ה'מגיד' של תפילה? 'אשתחוה' 'נכרעה' 'ואברכה'! - אלו שלש אופנים של הכנעה וביטול גמור של אדם לבוראו, דאם איז תפילה, זהו המהות של תפילה!

חז"ל אמרו במדרש שיר השירים פ"ב הביאנו אל בית היין ודגלו עלי אהבה ודרשו דהיין הוא משל לתורה, דין בגימ' ע', ושבעים פנים לתורה, ועוד דונגם יין יצא סוד, וסוד בגי' שבעים, והביאנו לסיני שישם נתנה התורה. וידוע מהאריז"ל דיש הקבלה בין פורים ליום הכפורים ואמר דמי נתלה במי הקטן בגדול ואם יום הכיפורים הוא כ-פורים הרי זה מראה על מעלתו הגדולה של יום הפורים, וביום הכיפורים נתנו הלוחות השניות ובמשנה בסוף תענית איתא צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת ליבו דיום חתונתו הוא מו"ת ושמחת ליבו הוא בנין בית המקדש, וכתב רש"י שם יום חתונתו זה מ"ת יום כיפורים שנתנו בו לוחות שניות, ובפורים הושלמה קבלת התורה מאהבה וזה ההקבלה למתן תורה ביום הפורים כמו ביום כיפורים. **במשמתי** בשמו של מור' ר' יצחק אשכנזי זצ"ל בשמחת היין, שאמר דהביאנו אל בית היין ביום הכיפורים הוא רק בא ב'משל' שהרי אסור לשותות יין ביום הכיפורים והרי זה משל לתורה, אך בפורים היין הוא 'נמשל', שהרי שותים יין בפורים והרי היין הוא הנמשל דהביאנו אל בית